

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker:
https://tekster.kb.dk/text/gv-1838_599-intro-shoot-idm188.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Bogens udbredelse og eftermæle

I 1877 havde grundtvigianismen som folkelig-kirkelig bevægelse vundet stor udbredelse, men som Grundtvigs øvrige historiske værker fandt *Mands Minde* aldrig nogen større læserskare. Det var en intellektuel elite i det grundtvigske miljø, i præstegårde, på højskoler og lærerseminarier, der læste bogen som del af en 'grundtvigiansk kanon'.

Som historiefortælling var *Mands Minde* i 1877 overhalet af tiden. Grundtvigs modstand mod det parlamentariske demokrati var ikke længere aktuel, og hans syn på Nordens myter som "universalprofetiske" udtryk for en oprindelig nordisk folkeånd blev også i højskolens verden undergravet af tidens religionshistoriske forskning (Vind 1999, s. 501 f.). Til gengæld fik foredragene status som historisk forbillede for brugen af 'det levende ord' og alle senere 'folkelige foredrag', ikke mindst på de mange nye folkehøjskoler. I 1877 så Svend Grundtvig blot foredragene som indledning til faderens egen virksomhed som taler: "da brødes Isen, som siden aldrig lagde sig om hans Tunge" (s. XIII f.). Men i 1912 er foredragene for Rønning blevet indledningen til det folkelige foredrags historie i Danmark: "Det var en betydningsfuld aften, den 20. juni 1838, ikke blot i Grundtvigs liv, men i det *levende mundtlige foredrags* historie i Danmark. Stive kateder-forelæsninger havde vi haft nok af, men intet der kunde minde om Steffens's 'fri og stærke tale' i århundredets morgen, før denne aften. De ord som her blev talt, var måske ikke så sprudlende [...] men de var til gengæld så langt mere danske i deres ejendommelige blanding af lune og patos, og de var bårne og gennemtrængte af en langt dybere personlighed. Steffens's stemme havde knitret og lynet, Grundtvigs dybe, noget enstonige røst havde i sig det mægtige havs gyngende rytme" (Rønning 1912 s. 203). Alle senere omtaler af foredragene bygger på Svend Grundtvigs forord fra 1877 med Frederik Barfods referat fra 17. oktober 1838 med Willemoes-sangen som afslutning. Deraf kommer det også, at "Grundtvig-mytologien sætter denne stund til fødselstimen for dansk højskolesang" (Abrahamowitz 2010, s. 261). Rønnings sammenligning med Steffens' foredrag 1802 er sigende. Begge fandt sted i universitetsregi og deltagerne var akademikere og studerende, og kun mænd. Der er således langt til de senere 'folkelige foredrag', men *Mands Minde* blev blandt grundtvigianere italesat som begyndelsen.

I forskningen er *Mands Minde* som samtidshistorie behandlet i et enkelt værk: Erik Møllers *Grundtvig som samtidshistoriker* fra 1950. Ud over *Mands Minde* inddrages her mange andre af Grundtvigs værker med samtidshistoriske kommentarer og vurderinger. Møllers analyse viser ikke overraskende, at Grundtvig ikke lever op til moderne krav til en samtidshistoriker, og at han ofte forledes til "poetiske Følgeslutninger og aandshistoriske Ønskedrømme" (Møller 1950, s. 159). Disse ord ville ikke have stødt Grundtvig, der også som samtidshistoriker så sig selv som universalhistoriker og bebuder for det kommende "Folkelighedens Gyldenaar".